

מסורת הש"ס

לֹא תֹאכְלֵן ואפילו זרע אין לה ושזה אֵל צית אִצִּיהֶם) חזרת לתרומה ואִצִּיהָ חזרת לחוה ושוקֵשׁ : **לֹא־כִנְיָהּ בֵּן אֶרֶץ**. ישראל היה: וסו **ממאי דהוו להו בני**. לטוביה ולבנו מנשים הללו מצת שכניה ומצת משלם: וסו. אפי' היו להם ממאי דמצננל עלו אותם נשים וצניהם דילמא בִּזְרִיךְ ישראל נותרו צימיו גדליה אותם שכניה ומשלם ושם נשאו טוביה וצנו את צנותיהם^[א] (ולא יכלו להגיד צית אבותם וזרעם אס מִיִּשְׂרָאֵל הם היינו שתוקי ואסופי): **למעשה סדום**. שהיו מגלי עריות דכתיב (בראשית יג) רעים וחטאים רעים בגופם וחטאים צממונם ואמרינן בחלק (סנהדרין דף קט:) דמחיי לאסתמא דחצרניה ומפילה א"ל תהוי גבך עד דמעברא^[א] הרי ממזרים לגבי ישראל: **חרשא לשון מתרישה**^[א]: **צית אבותם**. אציו: **וורעם**. אמו: **זה אסופי**. דאילו שתוקי מכיר להודיע אמו שהיא מִיִּשְׂרָאֵל והכא לא ידעו אס מִיִּשְׂרָאֵל הם: **אמר אדון**. מסרס המקרא ודריש אדון כמו אדון אימר כמו אמר: **אדון**. הקצ"ה: **ככרוב**. קדושים ככרובי הקדש כחיות הקדש דכתיב ציה (יחזקאל י) פני הכרוב: **נממר**. כחיה זו שאינה מקפדת בזוג חצירה: **כאילו חרשו כו'**. משום דלא יכלו להגיד יחוסם קרי להו תל מלח. חרשא לשון חורש: **צנים ורים**. מאשה פסולה לו ולשם ממון נכסה כדמסיים קרא יאכלם חדש את חלקיהם ממון שנשאה לשמו יאכלם בחדש אחד: **ושמא תאמר חלקו**. כגון נכסי לאן בזהל: **ולא חלקם**. כגון נכסי מלוג דהיא לאו איסורא עבדא שחזרה לינשא למיחם: **שאינה הוגנת**. פסולה לו: **כופסו**. הלוקה בצ"ד כופתין שמי ידיו על העמוד כמסכת מכות (דף כג:). כופסו קושרו: **רוצעו**. מלקיהו ברכועה: **ועל כלם**. כהנים לויים וישראלים: **אליהו כושב**. מאי דקאמר ואזיל איז לו לפוסל זרעו ולפוגם את משפחתו כגון שנשא אשה שאינה הוגנת לו.^[א] (האי אליהו לאו אליהו דכתיב במקרא הוא דא"כ מקמי דהוי אחי מאן כפתיה אלא שם מנאך הוא שהוא סופר למעלה): **כל הפוסל**. מנגד תמיד את המשפחות הוא עֲלָמו פסול. ואינו מדבר בצנחא^[א] לעולם אין דרכו של פסול לדבר בצנח הבניות לעולם: **נטר עד דשקיל שמעיה דרב יהודה**. המתן עד שיטול שלוחו של רב יהודה שעומד כאן ליעול: **בר שויסקל** לשון גנאי גרגרן אובל שויסקי עלי כדאמר בפסחים (דף לו.) באימורי פסח מִלְרִים מאן לימא לן דלא שויסקי עבדיניהו בשם רבינו הלוי: **שמשיה**. כדאשכחן דמנדים לכבוד הרב במועד קטן (דף טז.) **אמרו ליה**. לרב יהודה רגיל ההוא גברא דקרי לאינשי עבדי: **לקמיה דרב הונא**. לימלך זו אס יש לו לילך לפני רב נחמן: **לא מיבעי לך למיזל**. לפני רב נחמן שאתה גדול ממנו ואתה ראש בפומבדיתא. ורב נחמן ראש בנהרדעא ודיין לראש

»◀

הגהות הגר"א

[א] נמ' ולנושא אשה שאינה הוגנת לו (אליהו בופתו והקב"ה רוצעו) תא"מ וצ"כ בעיי' ל"ג לה: [ב] שם ואינו מודיר בשבחו של עולם כלי"ז:

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

ע.

דא תאכל: גירי וחרורי: **מגלן** אמר רב חסדא דאמר קרא^[א] ו**כל הנבדל ממומאת גויי הארץ אליהם**: ממוזרי: **מגלן** דכתיב^[א] ויִשְׁמַע סִבְלַט הַחֲרוּנִי וטוביה העבד העמוני וכתיב^[א] **כי רבים ביהודה בעלי שבועה** לו כי חתן הוא לשכניה בן ארח ויהוחנן בנו לקח את בת משלם בן ברכיה^[א] קסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממוזר^[א] הניחא למ"ד הולד ממוזר אלא למאן דאמר "הולד כשר מאי איכא למימר ותו ממאי דהוו ליה בני דילמא לא הוו ליה

בני ותו ממאי דהכא הוו להו וסליקו דילמא התם הוו אלא מהכא^[א] ואלה העולים מתל מלח תל חרשא כרוב אדון ואמר ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מִיִּשְׂרָאֵל הם תל מלח אלו בני אדם שדומים מעשיהם למעשה סדום שנהפכה לתל מלח תל חרשא זה שקורא אבא ואמו משתקתו ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מִיִּשְׂרָאֵל הם זה הוא אסופי שנאסף מן השוק כרוב אדון ואמר רבי אבהו אמר אדון אני אמרתי יהיו ישראל לפני חשוכים ככרוב והם שמו עצמם כנמר איכא דאמרי אמר רבי אבהו אמר אדון אע"פ ששמו עצמם כנמר הן חשוכים לפני ככרוב אמר רבה בר רב^[א] חנה כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו מועלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח שנאמר ואלה העולים מתל מלח תל חרשא אמר רבה בר רב אדא אמר רב^[א] כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינן מהוגנים שנאמר^[א] ”בה' בגדו כי בנים זרים ילדו ושמא תאמר ממון פלט תלמוד לומר עתה יאכלם חדש את חלקיהם ושמא תאמר חלקו ולא חלקה תלמוד לומר חלקיהם ושמא תאמר לזמן מרובה ת”ל חדש מאי משמע אמר רב נחמן בר יצחק חדש נכנס וחדש יצא וממונם אבד ואמר רבה בר רב אדא ואמרי לה אמר רבי סלא אמר רב המנונא^[א] כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו^[א] ותנא על כולם אליהו כותב והקב"ה חותם אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו^[א] [א] אליהו כופתו והקב"ה רוצעו^[א] וכל הפוסל פסול ואינו מדבר [ב] בשבחא לעולם ואמר שמואל דבמומו פוסל ההוא גברא דמנהרדעא דעל לבי מטבחיא בפומבדיתא אמר להו הבו לי בישרא אמרו ליה גמר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה בר יחזקאל וניתבי לך אמר מאן יהודה בר שויסקאל דקדים לי דשקל מן קמאי אזלו אמרו ליה לרב יהודה^[א] שמתיה אמרו רגיל דקרי אינשי עבדי אכרין עליה דעבדא הוא^[א] אזל ההוא אזמניה לדינא לקמיה דרב נחמן אייתי פיתקא דהומנא אזל רב יהודה לקמיה דרב הונא אמר ליה איזיל או לא איזיל אמר ליה ה"מזיל^[א] לא מיבעי לך למיזל משום דגברא רבה את אלא משום יקרא דבי נשיאה קום זיל אתא אישכחיה דקעביד מעקה אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב הונא בר אידי אמר שמואל יכיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה א"ל פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא א"ל מי סניא מעקה דכתיב באורייתא או מחיצה דאמור רבנן א"ל יתיב מר אקרפיטא א"ל ומי סני ספסל דאמור רבנן או איצטבא דאמרי אינשי א"ל ליכול מר אתרוגנא אמר ליה הכי אמר שמואל כל האומר אתרוגנא תילתא ברמות רוחא או אתרוג כדקריוה רבנן או אתרוגא דאמרי אינשי אמר ליה לישתי מר אנבגא אמר ליה מי סני איספרגוס דקריוה רבנן או אנפק דאמרי אינשי אמר ליה תיתי^[א] דונג תשקינן אמר ליה הכי אמר שמואל^[א] אין משתמשים באשה קטנה היא בפירוש אמר שמואל יאין משתמשים באשה כלל בין גדולה בין קטנה נשדר ליה מר שלמא לילתא א"ל הכי^[א] אמר שמואל חקול באשה ערוה אפשר ע"י שליח א"ל הכי אמר שמואל

אין יקרא דבי נשיאה. שהוא חתן הנשיא: **אסור לעשות מלאכה בפני שלשה**. שגנאי הוא וספלות לדור שכפופים לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו: **דוגנדריתא**. היינו מעקה בחדה הלשונות: **מי סני**. כלומר מכוער ושנוי לשון תורה ולשון שאר בני אדם שאתה מדבר בעמקי שפה. ומתכוין היה רב יהודה לתופסו בדבריו^[א] לקנטרו להודיעו שלא היה לו להנשא עליו להזמין לפניו: **אקרפיטא**. ספסל: **סינפא צרמוס רוחא**. מתוך ששליש רוחו גסה הוא משנה בדיבורו: **אנבגא**. כוס שהוא רביעית והיו רגילין לשתות כוס אחד ממשקה העשוי לשתותו שחרית וקוריהו אספרגוס במסכת ברכות (דף נא:). **אנפק**. כוס של רביעית ולשון אנפק היה שגור צפיהם: **סיסי דונג**. תבא צתי שכן שמה: **אין משתמשין באשה**. שלא ילמדנה להיות רגילה צין האנשים: **קטנה היא**. רב נחמן קאמר לה: **לינפא**. שם אשתו: **קול באשה ערוה**. שנאמר^[א] השמיעני את קולך ואם אשאל בשלומה תשיבני: **אמר ליה רב נחמן אפשר**. לשלוח לה שאלת שלום ע"י שליח: אין

עין משפט נר מצוה

ח א מיי פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"ג טוש"ע אה"ע ס"ד ד וסעי' ה וסעי' ט:

ב ב טוש"ע אה"ע ס"ד ב סעי' א ברה"ט:

י ג ד מיי פייט מהל' איסורי ביאה הל"ז

טוש"ע אה"ע ס"ד ב סעיף ב:

יא ה טוש"ע חו"מ ס"י ז

סעי' ו וס"י קנד:

יב ו מיי פכ"ה מהל' סנהדרין הל"ד סמג

לאין רת טוש"ע חו"מ ס"י ח סעי' ד:

יג ז מיי פכ"ה מהל' איסורי ביאה הל"ה

סמג לאין קבי טוש"ע

אה"ע ס"י כז סעי' ה:

יד ח מיי שם הל' ב

טוש"ע ארו"ח ס"י פה

סעי' ג:

»◀

תורה אור השלם

1. יאבאל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשְּׁבִיבִים מִהַגּוּלָּה וְכָל הַנִּבְדָּלִים מִשְׁמָאוֹת גּוֹיֵי אֶרֶץ אֱלֹהִים לְדָרֵשׁ לָלֶזְזֶה אֶלְדֵּי יִשְׂרָאֵל:

עזרא ו כא

2. וַיִּשְׁמַע סִבְלַט הַחֲרוּנִי וְטוֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעֲמֹנִי וַיֵּדַע לָהֶם רָצָה גְדֻלָּה אֲשֶׁר בָּא אֲדָם לִבְקֹשׁ טוֹבָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

נחמיה ב י

3. כִּי רַבִּים בִּיהוּדָה בְּעַלֵּי שְׁבוּעָה לֹא בִּי חֶתֶן הָיָה לִשְׁכֵנֶיהָ בֶּן אֶרֶץ וַיְהוּדָקָן בְּנֹו לָקַח אֶת בַּת מִשְׁלֵם בֶּן בִּרְכִיָּה:

נחמיה ו יח

4. וְאַלֶּה הָעוֹלָם מִתַּל מֶלֶךְ תַּל חֲרָשָׁא כְּרֹבֵד אֲדוֹן וְאִמְרֵי וְלֹא יָכֹלוּ לְהַגִּיד בֵּית אֲבוֹתָם וְזָרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם:

נחמיה ז טא

5. בֵּין בְּגָדוֹ בִּי בָנִים זָרִים יָלְדוּ עִתָּה יֵאָכְלֵם חֲדָשׁ אֶת חֲלָקֵיהֶם: הוֹשֵׁעַ ה ז

»◀

תוס' ר"י חוקן

רב יהודה היה ראש בפומבדיתא. נטר. המתין עד שיטול שלוחו של רב יהודה. בר שויסקל. דרך גנאי אמר. ור"ש פירש גרגרן אוכל צלי ואשכחן בפסחים (צו, א) ודילמא שויסקל עבדי, כלומר צלי.